

Docentenhandleiding

Jij als onderzoeker

Groep 4 t/m 8

In deze handleiding staat een aantal suggesties om als voorbereiding op het museumbezoek met de groep te doen. Ook vindt u vragen die na het bezoek kunnen worden ingezet als verwerking. Reflectie op de zelfstandige museumopdracht is van belang omdat de leerlingen op school door evaluatie nog meer de waarde zien van hun onderzoek.

Jij als onderzoeker

Jij als onderzoeker is geschikt voor de groepen 4, 5, 6, 7 en 8.

Omschrijving programma

Een museum is een schatkamer vol met mooie, wonderlijke, rare en interessante dingen. Maar waarom bewaren mensen dingen in een museum en hoe kun je weten wat het is? Daarvoor moet je onderzoek doen. Zo'n onderzoeker in het museum heet een conservator. Een conservator onderzoekt schilderijen en objecten in het museum. Hij onderzoekt hoe oud het object is, wie het gemaakt heeft en waar het vandaan komt.

In het museum gaan leerlingen zelf als conservator aan de slag in een onderzoeksteam. Samen gaan ze op zoek naar antwoorden door zelfstandig of begeleid door de museumdocent kijk-, lees- en voelopdrachten uit te voeren. De uitkomsten worden aan elkaar gepresenteerd of besproken. Leerlingen ontdekken verbanden tussen de kunstwerken die ze hebben onderzocht.

In de voorbereidende les oriënteren de leerlingen zich op het museum en de speciale collectie. Hoe kijk je naar de objecten in het museum? Wat zie je als je wat langer de tijd neemt om te kijken en wat zie je als je met een hele groep goed kijkt?

De leerlingen leren om meer te zien. Vervolgens kunnen ze een eigen verhaal maken.

Na het museumbezoek kunt u terugblikken op wat de leerlingen gedaan en geleerd hebben met behulp van de reflectieles.

Doelstellingen programma

- Leerlingen leren onderzoeksvaardigheden,
- Leerlingen leren zelfstandig te kijken naar een kunstwerk, dit te onderzoeken en te interpreteren,
- Leerlingen maken kennis met de religieuze rol van een kunstwerk,
- Leerlingen maken kennis met het instituut museum en de betekenis van een museale verzameling,
- Leerlingen werken samen, overleggen, discussiëren, nemen standpunten in en komen tot een beslissing in overleg.

Vorbereiding in de groep op school

Hier volgen een aantal suggesties die als voorbereiding in de groep gedaan kunnen worden. U kunt alle opdrachten doen of er een of meer uitkiezen.

In de bijlage vindt u de werken die worden gebruikt bij de opdracht. U kunt deze op het digibord laten zien aan de groep.

Materiaal

www.catharijneconvent.nl

Drieluik met Maria en kind in besloten tuin

Aartsengel Michaël

Het vragenmachientje

Het vooronderzoek op school

Onderzoek A **Wat voor museum is het Catharijneconvent?** 20 minuten

Bron: www.catharijneconvent.nl

Benodigdheden: Computers, I-pads, digibord

Doel: Leerlingen kunnen beschrijven waar het museum over gaat,
Leerlingen voelen zich bij het bezoek veilig omdat ze al enige kennis hebben over het museum.

De leerkracht schrijft de naam van het museum op: waar denken de leerlingen aan als zij deze naam zien? De leerkracht (of een van de leerlingen) schrijft de antwoorden/veronderstellingen die uit de groep komen op.

(groep 4-5)

De leerkracht laat de startpagina en een aantal afbeeldingen op de website zien en bespreekt die met de leerlingen:

- Welke afbeeldingen 'kloppen' met de antwoorden van de leerlingen?
- Welke afbeeldingen vertellen iets anders over het museum?

De leerkracht bekijkt met de leerlingen het onderdeel *Primair Onderwijs*. Hiervoor gaat u naar *Plan je bezoek*, dat te vinden is via het menu (rechts boven op het scherm).

Komen de leerlingen nu nog meer te weten over het museum?

Wat is de omschrijving (definitie) van dit museum? Wat gaan we bij het bezoek zien?

(groep 6,7,8)

De leerlingen vormen groepjes. Zij onderzoeken de website www.catharijneconvent.nl Ieder groepje komt met een beschrijving van drie regels van Museum Catharijneconvent. De groepjes krijgen daarvoor drie minuten de tijd.

Samen met de groep kiest u de meest complete beschrijving uit, of u maakt met de groep een beschrijving. Woorden die kunnen voorkomen in de beschrijving zijn religie, beelden, schilderijen, samenwerken, kerken.

Onderzoek B **Wat is een onderzoeker?**

20 minuten

Bron: Drieluik met Maria en kind in besloten tuin

Benodigdheden: Digibord

Doel: Leerlingen krijgen door de VTS (Visual Thinking Strategy) inzicht in hoe je onderzoek kunt doen.

De onderzoeker

Vraag leerkracht: Zijn er onderzoekers in de groep? Wat onderzoeken deze leerlingen?

Mogelijke voorbeelden: wat iets kost wat je graag wilt hebben, het gebied waar je heen gaat op vakantie, of de tegenpartij voor de wedstrijd van zaterdag een sterke ploeg is, hoe je vader en moeder elkaar ontmoet hebben, wat een cavia eet en hoe die verzorgd moet worden.

In Museum Catharijneconvent werken ook onderzoekers: wat zullen zij onderzoeken? De leerkracht vraagt: wat is het werk van een onderzoeker? Een vervolgvraag is: hoe doet een onderzoeker zijn werk? Weet een onderzoeker van tevoren wat hij zoekt? Wat zijn eigenschappen die een onderzoeker nodig heeft om zijn werk te kunnen doen?

Mogelijke antwoorden gaan over: nieuwsgierig zijn, niet (zeker) weten, falen, doorzetten, proefjes doen, dingen bekijken, vragen stellen. De leerkracht vat de antwoorden samen en formuleert de omschrijving van een onderzoeker, het werk en de karaktereigenschappen.

Leerkracht vult aan: een onderzoeker in het museum heet conservator. De conservator onderzoekt voorwerpen en schilderijen in het museum; wat betekent het wat ik zie? Waar is het van gemaakt? In welke tijd is het gemaakt? Wie heeft het gemaakt? Is het voorwerp geschikt om tentoon te stellen?

Hoe zo'n onderzoek in zijn werk gaat, gaat de groep nu ontdekken. De werkwijze van de conservator gaan zij in de klas uitproberen, om het straks in Museum Catharijneconvent te kunnen toepassen.

Een conservator

Een conservator is verantwoordelijk voor de collectie van een museum. Een conservator doet onderzoek naar de collectie en legt verbanden tussen objecten en informatie. Op grond van dit onderzoek maakt een conservator tentoonstellingen en publicaties. Een conservator denkt mee over welke objecten een museum aankoopt voor de collectie. Een conservator geeft ook opdracht tot het laten restaureren, onderhouden of prepareren van objecten in collecties voor opslag, onderzoek of tentoonstellingen. Deze objecten kunnen zijn: kunstwerken of objecten zoals fossielen, botten, planten of textiel.

De leerkracht opent de afbeelding *Drieluik met Maria en kind in besloten tuin* en stelt de openingsvraag - *Wat gebeurt er in deze afbeelding?*

Een leerling zegt iets en u vraagt: - *Waarom zie je dat?*

U wijst op de afbeelding aan wat de leerling beschrijft en herhaalt wat de leerling zegt in andere woorden (woordenschatuitbreiding en toetsen of u begrijpt wat de leerling bedoelt)

Daarna stelt u de vraag: - *Wat kunnen we nog meer ontdekken?*

Geef een andere leerling de beurt en herhaal vervolgens de vraag: *Waarom zie je dat?* Ook nu weer aanwijzen en parafraseren wat de leerling zegt.

Dan weer de vraag: - *wat kunnen we nog meer ontdekken?* En vervolgens *Waarom zie je dat?* met aanwijzen en parafraseren.

Dit blijft u herhalen, totdat de leerlingen uitgekeken zijn. Het gaat er niet om dat de betekenis van de afbeelding gevonden wordt, maar om het onderzoek en de veelheid aan verschillende blikken van de leerlingen. Sluit de sessie af met de mededeling dat dit de eerste stap is van een onderzoeker als hij een nieuw object onderzoekt.

Kijk voor voorbeeldfilmpjes op www.vtsnederland.org

Onderzoek C **Wat is een goede vraag?**

20 minuten

Bron: Aartsengel Michaël

Benodigdheden: Digibord, geeltjes en afbeelding van het vragenmachientje

Doel: inzicht in soorten vragen stellen

Vragen stellen

Bespreek met de leerlingen op wat voor manieren zij bij de twee vorige opdrachten onderzoek hebben gedaan. Vertel dat zij nu iets grondiger gaan onderzoeken: door het stellen van goede vragen. Onderzoekers vinden vaak informatie over objecten door goede vragen te stellen en te weten waar je de antwoorden kunt vinden.

Laat de afbeelding van Aartsengel Michaël zien op het digibord. De leerlingen bedenken vragen bij de afbeelding. Wat willen zij weten? Deze vragen schrijven ze op geeltjes. Elke vraag op een apart geeltje.

De vraag van de leerkracht is: bekijk dit beeld goed. Wat voor vragen kun je bedenken bij dit beeld? Neem de tijd, kijk goed en probeer verschillende vragen te bedenken.

(groep 4)

Bespreek met de leerlingen de vragen:

Welke vraag kun je beantwoorden door goed te kijken?

Welke vraag kun je opzoeken in een boek of op internet?

Voor welke vraag heb je iemand nodig die er heel veel vanaf weet?

Welke vraag kunnen we niet beantwoorden?

Maak groepjes van de geeltjes van de soorten vragen. Bespreek met de leerlingen of zij antwoord kunnen geven op bepaalde vragen. Laat de leerlingen bedenken wat het beeld zou kunnen zijn en wat het verhaal is. Door middel van de (beknopte) informatie in de bijlage kunt u meer vertellen over het beeld.

Welke vragen vinden de leerlingen nu echt passen bij het object? Waar hebben ze antwoord op gekregen?

(groep 5,6,7,8)

De leerkracht deelt de vragenmachientjes uit en bespreekt met de leerlingen het blad. De vraag wordt als het ware in de machine gestopt. Het thema is de afbeelding van Aartsengel

Michaël. Gaat de vraag over iets anders dan deze afbeelding, dan gaat de vraag naar nee en stopt de machine. Zo kunnen alle vragen in de machine.

De opzoekvragen kunnen opgezocht worden en de vragen die eigenlijk twee of drie vragen in één zijn, kunnen worden gesplitst. Als laatste kunnen vragen specifiek gemaakt worden; dus wat vraag je nu echt? Bijvoorbeeld; is dit duur? kan specifiek: hoeveel is dit voorwerp waard als je het nu op een veiling zou verkopen?

U kunt hier nog op taalaspecten ingaan als vraagwoorden, open en gesloten vragen.

Kies met de groep 2 vragen uit die in het museum aan de museumdocent kunnen worden gesteld.

Neem een foto toestel of een telefoon mee op zaal en fotografeer de werken in het museum waar de leerlingen mee aan de slag gaan tijdens de museumles!

Reflectie in de groep op school

Benodigheden:

- Foto's die gemaakt zijn van de objecten in het museum,
- Onderzoekskaarten, die de leerlingen in het museum ingevuld hebben

De leerkracht laat de foto's van de objecten/schilderijen die de leerlingen hebben onderzocht, zien op het digiboord. Elk groepje stelt een van de vragen van de onderzoekskaart aan de rest van de groep. Dit kan een vraag zijn die het groepje moeilijk of juist makkelijk vond, een vraag waar je goed voor moet kijken of een vraag die overbleef.

De leerkracht reflecteert met de leerlingen op wat ze ontdekt hebben in het museum.

Wat hebben zij ervaren in het museum?

Wat is het werk van een onderzoeker/conservator? Hadden de leerlingen dat van tevoren bedacht?

Wat willen zij nog meer weten over onderzoekers? Wat voor soort onderzoekers zullen er nog meer zijn?

Hoe vonden de leerlingen het om op deze manier te werken in het museum? Wat zouden ze de volgende keer anders willen doen?

Met vriendelijke groet,
Team Educatie
Museum Catharijneconvent

Achtergrondinformatie afbeeldingen

Deze achtergrondinformatie hoeft niet overgedragen te worden aan de leerlingen. Wel kunnen de leerlingen nadat zij de werken hebben onderzocht, op zoek gaan naar wie Maria, Christus of de aartsengel Michaël was.

Drieluik met Maria en kind in besloten tuin

Meester van Delft, ca. 1500

RMCC s82a

Bruikleen Rijksmuseum Amsterdam

Maria zit met het Christuskind in een omheinde hof. Deze verwijst naar haar maagdelijkheid. Ze wordt omringd door Jozef, twee rijk uitgedoste vrouwen en musicerende engelen. Het kind kijkt naar een visioen. In een tent zit God de Vader naast een tafel met lijdenswerktuigen. Het kind voorziet zijn toekomstig lijden en sterven. Op de zijluiken knielen de stichters - opdrachtgevers - eerbiedig op een bidbank. Achter hen staan Martinus en Cunera, hun beschermheiligen.

Aartsengel Michaël

Zuid-Nederland, ca. 1560

BMH bh9057

De naam Michaël komt van het Hebreeuwse woord jakal. Dit betekent overwinnen, ofwel de sterkste zijn. Deze krijgshaftige engel is gestoken in militair tenue. Onder zijn voeten vertrappt hij de duivel in de vorm van een draak. Het zwaard dat de aartsengel oorspronkelijk vasthield, is afgebroken. Michaëls feestdag is op 29 september, samen met de twee andere aartsengelen, Gabriël en Rafaël. Zijn feestdag symboliseert de overgang van de zomer naar de herfst.

Drieluik met Maria en kind in besloten tuin
Meester van Delft, ca. 1500

Aartsengel Michaël
Zuid-Nederland, ca. 1560

Het vragenmachientje

Is de onderzoeksvraag geschikt?

